

SLOVENSKI UČITELJ

VERI
VZGOJI
POUKU

VI. Letnik.

V Ljubljani 15. decembra 1905.

Št. 12.

„Freie Schule.“

Boj za šolo se preteklo leto ni polegel, temuč iznova poostril. Veri in cerkvi sovražni duh časa je postavil novo bojevito četo na plan, ki naj se bori proti krščanskemu značaju naših šol in proti vsakemu verskemu vplivu na vzgojo naše mladine. Ta bojevita četa se je organizirala v društvu „Freie Schule“.

Spomladi je imelo novo društvo na Dunaju svoj osnovni shod. Možje velikega socialnega ugleda: visoki uradniki, profesorji vseučilišč in srednjih šol, državni poslanci in drugi dostojanstveniki so podpisali njegov program. Vse protiverske stranke: radikalni nemški nacionalci, liberalci in socialni demokratje, so v odboru zastopani. Vse te struje so se zdaj složile k skupnemu naskoku na sedanje šolstvo.

Geslo društva izraža njegovo ime. Svobodna šola! A kakšno svobodo hoče društvo šoli priboriti, to so dovolj jasno povdarjali razni govorniki na osnovalnem shodu, in to je že spoznati iz dosedanjega društvenega delovanja. Dvorni svetnik pl. Hock, član upravnega sodišča, ki je bil izbran predsednikom, je izjavil, da je namen društvu „boriti se zoper vsako silo vesti“. A kaj pomenja ta fraza? Ali ne vpliva v s a k a religija na vest? Ali ni v tem vzgojni vpliv vsake religije, da določa mišljenje in delovanje posameznika? Boriti se proti „sili“, ki jo dela versko prepričanje, se pravi boriti proti vsakemu verskemu vplivu na vzgojo. G. dvorni svetnik naj bi

torej raje odkrito povedal, da je „svobodna šola“ napovedala boj vsemu, kar še spominja na krščanstvo v naših šolah.

Neki drug odbornik, socialni demokrat Pernerstorfer, je govoril manj prikrito. Po njegovem mnenju se mora v kratkem izvojevati boj med „duševno svobodo in slepo vero na avtoriteto“. Poslednja se mora odpraviti iz šol, ker ovira mišljenje in kritiko. K zmagi duševne svobode mora pomagati tudi „svobodna šola“. Tu pač ni treba razlagati, kaj pomenja „slepa vera“, ki jo je treba iztrebiti iz šolskega pouka.

Društvo je zlasti vsled tega nevarno, ker je razvilo obsežno agitacijo in si že v nekaterih mesecih pridobilo veliko število privrženecv. Danes ne šteje le mnogo tisoč posameznih članov, temuč pridružilo si je tudi mogočne organizacije. Liberalna učiteljska društva so se izjavila v veliki večini za njegov program, in tvorijo najbojevitejšo četo „svobodne šole“. Prav tako so se jej pridružile socialno-demokratiške delavske organizacije, nemško nacionalna in liberalna društva. Da cele občine in mesta so zagotovile društvu moralno in gmotno podporo. Prav sedaj se vrše pogajanja, da nemška „Südmark-a“ z vsemi podružnicami vred pristopi k društvu „Freie Schule“. Gibanje proti krščanskemu značaju naših šol se bode torej prav kmalu zaneslo tudi v slovenske dežele. Tembolj je treba razkrivati z besedo in pismom pogubne smotre nove organizacije.

Svoje delovanje je pričela „svobodna šola“ s protestom proti učnemu redu, ki ga je izdalo nedavno naučno ministrstvo. Iz tega protesta in iz agitacije proti ministerski odredbi, ki jo je društvo razvilo po vseh avstrijskih kronovinah, se jasno vidi, da „svobodna šola“ ni pohlevno obrambno društvo, ki se hoče le braniti „klerikalne vladohlepnosti“, temuč, da je drzna ofenzivna organizacija, ki hoče popolnoma razkristjaniti naše ljudske in srednje šole. — Kaj pa obsega novi učni red, da je izzval tolik odpor? Nič drugega, kakor da v zmislu sedanjih šolskih zakonov določa, naj so za otroke posameznih konfesij verske vaje obvezne in naj se vrše pod nadzorstvom učiteljstva. V tej obveznosti, brez katere bi bila vsaka versko-nravna vzgoja nemogoča, pa je društvo že iztaknilo „nasilstvo, ki se dela otroški vesti“. Zato v boj proti verskim vajam!

Ni dvoma, da bode društvo „Freie Schule“ v bližnji bodočnosti zelo naraščalo. Na razpolago so mu obilna denarna in duševna sredstva. Združilo bode pod svojim okriljem vse cerkvi sovražne stranke, da se tako z združenimi močmi navali na naše šolstvo in podere glavni steber krščanskega družabnega reda. Tembolj velja vsem katoličanom klic: na stražo!

Razstava učil.

(Konec.)

Učila za **prirodopisje** so uredili gg. in gdčne. Fr. Gabršek, M. Grošelj, J. Kalin, O. Kobau, s. Eleonora Mantuani, A. Mattanović, Fr. Skulj, A. Svetek in posebej za 6—8. razred I. Bernot, G. Cidrich in Fr. Zemme.

Za III. razred so bila razstavljena učila za sledeče prirodopisne predmete: pes, kapusov belin, moka, raca, smreka, premog, petrolej; za IV. razred: lisica, goveda, lastovica, belica, baker, živo srebro; za V. razred: ovca, sova, gad, žaba, rjavi hrošč, čebela, človeško telo, leska, goban, železo, apnenec, sol.

Izmed obilice učil, ki so bila tu razstavljena, navajam le nekaj zgledov, ki naj podajo malo sliko o celotni zbirki tega oddelka razstave. Za učno snov „Goveda“ so bila razstavljena sledeča učila: slika „goveda“, slika govejega želodca, rog, parklji, zobovje, roženi predmeti, usnje, loj, lojeva sveča, klej; za učno snov „Raca“: podmašena raca, slika race, noge in kljun (in natura); za učno snov „Čebela“: čebela in njen razvoj v vseh štadijih (v špirtu), različno satovje, vosek, med (preparat), satovje, slika čebele in satovja z ličinkami, cvetni prah, raznobarven vosek, panj; za učno sliko „Smreka“: mala smreka (v loncu), slika smeke, storži, les, lubje, čreslo, usnje, smola, slika gozda, žaganje, slika žage, lesna volna, celuloza, papir, terpeninovo olje, zibel, rakev; za učno sliko „Goban“: modeli različnih gob, gobe in natura, gobe na slikah; za učno sliko „Petrolej“: neočiščen petrolej, salonski petrolej, nafta, steklena plošča, saje, svetilka, slika mesta Baku; za učno sliko „Živo srebro“: živo srebro, železna in kamena kroglica, tehtnica, steklenica (*dkg*) z vodo, steklenica (*dkg*) z živim srebrom, cinober, cinobrov prah, cinobrova barva, kosci svinca, cinka, cina, zlata in cinov amalgam, dve steklenici, plinovodna cev, svetilka, steklenica, ki visi v njej zlat listek, samorodno živo srebro, zemljevid Kranjske, Idrijski rudnik (4 fotografske slike), tlakomer, toplomer, steklena plošča, zrcalo; za učno sliko „Človeško telo“: Janskega slike: kosti in mišice, prebavila, dihala, čutila, človeška okostnica, kos govejega mesa s kitami, sveža kurja noga s kitami, sveže volovsko oko z belo nitjo zadaj, sveže volovsko oko, prerezano, telečje srce prerezano, anatomske modeli iz papirne mase: oko, uho, prsi (pljuča, srce itd.), trakulja (preparat), trihina in glište (slika), slika glavnih človeških plemen, Escher, Prva pomoč pri nenadnih nezgodah (2 tab.).

Naj zadostuje. Zgornji pregled nam kaže, katere prirodopisne predmete obravnavajo na ljubljanskih ljudskih šolah v III., IV. in V. razredu, navedeni zgledi pa nam kažejo, katerih učil se poslužuje ljubljansko učiteljstvo pri obravnavanju te ali one učne snovi iz prirodopisja.

Za ta oddelek razstave je tudi tvrdka A. Pichlerja vdove in sina na Dunaju razstavila zelo veliko in jako lepih učil. Kdo bi naštel vse raznovrstne slike, ki jih je razobesila imenovana tvrdka po hodnikih in v dveh sobah pritličja? Navesti hočem le nekatere. Vsaka šola naj bi imela M. Escherja slike „Prva pomoč pri nezgodah.“ Oblika 88×66 cm. Cena K 3.60 ter M. Eschner in E. Wenzel, „Anatomske stenske slike.“ 4 slike, barvni tisk. Velikost 88×66 cm. Vse skupaj 7 K. Za pouk o živalstvu so nam posebno ugajale: A. Lehmann in H. Leutemann, Slike živali. Stenske slike z barvnim tiskom. 88×66 cm. Na močnem podlepljenem papirju, s platnenim obrobkom á K 1.80. Pri pouku o inozemskih rastlinah pa posebno dobro služijo F. Goering in E. Schmidtove, inozemske kulturne rastline.

10 slik, barvni tisk. Velikost 88×66 cm. Cena slike K 2:50. Tvrdba pa je poleg slik rastavila tudi mnogo zoologičnih preparatov: podmašenih živali, v špiritu in suhih, nekaj okostij, botaničnih modelov, rudnin in imitacij.

S. Terezija Hanzelič je razstavila panj z vso opravo, zbirko raznih žit in bombaž, g. Karol Simon diagram mokarja, diagram kapusovega belina, g. Fran Trost lobanjo divjega zajca in zbirko štirih žitnih vrst (cele rastline), g. Martin Humek malo mineralogično zbirko, g. Fran Marolt zbirko hroščev in metuljev.

Učila za **prirodoslovje** so se naslanjala na A. Maierjeve „Učne slike iz prirodoslovja.“ Tudi teh je bilo preveč, da bi mogli vse naštet, kajti v razstavljenem katalogu jih je polnih sedem strani. Navesti hočem v prvi vrsti le ono učno snov III., IV. in V. razreda ljudske šole, za katero so bila razstavljena razna učila. III. r a z r e d : Voda, zrak, toplomer. IV. r a z r e d : Telo, razširjanje toplote, raztezanje teles po toploti, toplomer, hlapenje, vrenje, tlakomer. V. r a z r e d : Magnetizem, rosa in slana, megla in oblaki, dež in sneg, kroženje vode, ogljikova kislina, alkohol, zrak, veter, tlakomer, elektrika. Poleg navedene učne snovi pa se obravnava v III. razredu še: megla in oblaki, veter, rosa in slana, dež in toča, za kar pa ni bilo rastavljenih nikakih učil.

V nadaljnjem naj slede učila za nekatere učne snovi vsakega razreda. Za učno snov „Zrak“ (III. razred) so bila razstavljena sledeča učila: posoda z vodo, kozarec, steklenica s prevrtanim zamaškom, livnik, mehur, cev z batom (zračno vžigalo), pero od ure, kavčuk, žoga, zamašek iz plute, nekoliko olja, goba, sladkor, opeka, kos lesa. Za učno snov „Razširjanje toplote“ (IV. razred): železna palica, steklena palica, železna kratka igla, zamašek, vosek, bakrena, medena, železna in steklena paličica v skupnem držaju, trobel, steklena troba, toplomer, navadna majhna steklenica, volnena, platnena in svilena krpica, jeglina igla, lesen ročnik, slamnata bilka, preja, kožuhovina, kozarec, svetilka. Za učno snov „Alkohol“ (V. razred): rižni škrob, krompirjevi gomolji, platnena krpica, kaleča in nekaleča ječmenova zrna, kvas, špirit, apnena voda, sladkorna raztopina, steklenica, cev, kozarec, mikroskop, preparat v špiritu, strgalnik, krožnik, konjak, rum, Weichselbaum-Henning: Kako škoduje uživanje alkohola organom, ki so važni za življenje. (Nastenska slika, izdalo „Avstrijsko društvo proti pijančevanju“.)

Za 6. do 8. razred pa so bila razstavljena učila za nauk o molekularnih silah vobče, o toploti, o magnetizmu, o elektriki, o mehaniki, o zvoku, o svetlobi in o kemiji. Za zgled naj navedem n. pr. učila za nauk o mehaniki. Tu so bili: priprave za določanje težišča, položaja in stojalnosti teles, vzvodi (tehtnice), škripci, kolo na vretenu, priprava za določanje sil sestavljač in poslednjice (paralelogram sil), troje nihal z dolžinami 1, 4, 9, sekundno nihalo, hidrostatična tehtnica, gostomeri, priprave za določanje tlaka na dno, na stene in vzgona, občujoče posode, potapljalni zvon, potapljalca (slika), natega, zavita natega, navadna sesaljka, Heronova buča, brizgalnica, zračna sesaljka za razredčevanje in zgoščevanje, strmina, klini, vijaki, sredobežni stroj.

Jako mnogo in zelo lepih, preprostih pa tudi zelo kompliciranih aparatov pa je razstavila tudi že večkrat imenovana tvrdka A. Pichlerja vdove in sina na Dunaju. Cela zbirka teh aparatov je obsegala 156 števil in je bila razdeljena v sledeče pododdelke: mehanika, akustika, optika, toplota, magnetizem, torni elektrika, galvanizem, orodja, kemično orodje.

Tudi nekateri učitelji so priredili učila za ta predmet. S. Terezija Hanzelič je razstavila: kroženje vode (slika), g. Martin Humek: električni kolo-vrat, dva majhna električna motorja, dinamo, uporabljen tudi kot motor $\frac{1}{12}$ Hp., dva indukcijska aparata, telegrafski aparat s tipalnikom, baterijo štirih elementov za kromovo kislino, gosp. Fran Schiffrer: električno točo (škatljica za uporabo pri torni elektriki), g. Fran Trost: vremensko hišico, zlatolistni elektroskop, električno nihalo, električni papirnati šop, električno kolo, Moserjev brzojav (tipalnik in pisalni aparat).

Kdor se je zanimal za tehnološko zbirko, se je moral podati na II. mestno deško ljudsko šolo, ker na dekliški šoli pri Sv. Jakobu za to zelo mnogovrstno zbirko ni bilo prostora. Ta oddelek razstave, ki je bil enako zanimiv in poučen, kakor vsi drugi oddelki, je obsegal sledeče: Steklo, žarnice, vžigalice, smodnik, knjigotisk, kamenotisk, železo, jeklo, železni izdelki, žica in žični izdelki, jeklena pisalna peresa, kovine, zlitine, emajliranje, grafit, svinčniki, opeka, glinene peči, porcelan, cement, umetno giineno blago, sladkor, figova kava, cikorija, kanditi in sadje v konzervah, skrob, testenine, kakavo in čokolada, celuloza, lesovi, laneno predivo, platnene tkanine, konopno predivo in izdelki, bombaž, bombaževe tkanine, juta, volna, vata, klobučevina, sita, papir, pivovarstvo, milo, sveče, etrska olja, mineralna olja, smole, kavčuk—trda guma, asbest-guma, eternit, usnje, barvila, anilinske barve, barvane in tiskane tkanine, klej, glavniki roženi, produkti iz živalstva, rastlinstva in rudinstva.

Kdo bi mogel trditi, da tako raznovrstna zbirka, ne bi bila zanimiva in poučna. Tudi tu se je videlo, koliko truda je bilo treba, da se je vse to pripravilo in razvrstilo. Vsa čast g. Fran Gabršku, ki je ta oddelek razstave uredil.

In sedaj smo s svojim poročilom o lepi in poučni razstavi, ki dela čast neumorno delujočemu ljubljanskemu učiteljstvu, skoro pri kraju. Omeniti nam je le še pismenih in risalnih izdelkov, ki so jih razstavile ljubljanske in nekatere druge šole.

Pismene izdelke so razstavile ljubljanske deške in dekliške šole, dalje šole krškega in litijskega okraja ter ljudska šola v Bohinjski Bistrici. Risalne izdelke pa so razstavile ljubljanske deške in dekliške ljudske in meščanske šole, c. kr. učiteljišče v Ljubljani, meščanska šola v Krškem, ljudske šole krškega in litijskega okraja ter ljudske šole na Bledu, v Loškem Potoku in v Postojni.

Zlasti zanimivi so bili risalni izdelki, iz katerih so se odsvitali lepi uspehi nove risalne metode; želeli bi edino le to, da bi razstavni odbor pokazal tudi vsaj nekaj izdelkov za risanje manj nadarjeni učencev.

Iz oddelka, kjer so bila razstavljena učila, ki so jih priredili učitelji sami, smo že pri posameznih predmetih nekatera omenjali, zato hočemo tu navesti le imena dotičnih razstavljevalcev, ter jim izreči na njihovi marljivosti naše popolno priznanje. Obenem pa priporočamo te v posnemalen zgled vsemu slovenskemu učiteljstvu, ki naj z enako pridnostjo izdeluje in nabavlja učila za svoje šole. Saj si bo učiteljstvo s tem le olajšalo svoje trudapolno delovanje, pri otrokih pa se bo zagotovilo boljših uspehov. Lastnoročno izdelana učila so razstavili: S. Terezija Hanzelič, učiteljica v Marijanišču v Ljubljani, g. Martin Humek, nadučitelj v Bohinjski Bistrici, g. Franc Marolt, učitelj v Ljubljani, g. Franc Schiffrer, učitelj v Ljubljani, g. Karol Simon, učitelj v Ljubljani, Franc Skulj, učitelj v Ljubljani, g. Ivan Šemrl, učitelj v Lescah, gosp. Franc Trost, učitelj v Ljubljani, g. Mihael Verbič, učitelj v Sodražici, gdč. Minka Pogačnik, učiteljica v Loškem Potoku, ter g. Karol Marschitz, nadučitelj v Braslovčah.

Izmed tvrdk, ki so se udeležile te razstave, moramo v prvi vrsti omeniti že večkrat imenovano tvrdko A. Pichlerja vdove in sina na Dunaju, ki je o svojih razstavljenih predmetih izdala tudi posebni katalog v slovenskem in nemškem jeziku. Priznati moramo, da je ta tvrdka s svojimi obilnimi in najraznovrstnejšimi učili zelo mnogo pripomogla k zanimivosti razstave. Dalje sta razstavili tvrdki Petrič in Grubbauer svoje pisalne in risalne zvezke. Kat. Braunwieser „Sammlung praktischer Alphabete zum Gebrauche für den Handarbeitsunterricht. 12. verbesserte Auflage. Preis 36 h“, razna učila pa tudi tvrdke „Steyer mühl“, tiskarna na Dunaju, Karol Flemming, tiskarna v Glogovi, Jul. Kühkopf, knjigarna v Korneuburgu, Friderik Vieweg in sin, knjigarna v Brunšviku in Hans Preimsberger, mehanično stavbno in pohištveno mizarstvo v Salzburgu.

Končajmo.

Manjka nam besedi, da bi zadostno pohvalili to uzorno prirejeno razstavo. In da je bila razstava res nekaj izrednega, nam najbolje dokazujejo besede c. kr. deželnega šolskega nadzornika g. Fr. Levca, ki jih je izrekel ob otvoritvi deželne učiteljske konference. Ta izkušeni šolnik se je ob imenovanju priliki izrazil: „Razstava učil, ki jo je priredilo učiteljstvo, je tako večče urejena in tako poučna, kakor je dozdaj še ni bilo videti. Ogleдал sem si zadnja leta mnogo takih razstav, ki so bile sicer še obširnejše, toda tako instruktivne, še nisem videl. Dve prednosti jo odlikujeta. Prvič nam kaže ta razstava za vsak predmet natančno učno pot, in drugič obsega vsa učila, ki jih potrebuje učitelj pri posameznih predmetih v raznih razredih. Očitno hvalo zaslužijo torej vsi faktorji, ki so to razstavo omogočili.“ Tem jedrnatim besedam se pridružujemo tudi mi ter izrekamo ljubljanskemu učiteljstvu naše popolno priznanje!

L.

Ženska ročna dela na naših ljudskih šolah.

II.

Vprašanje o večji ali manjši važnosti, ki jo pripisujejo učiteljice same raznim strokam ženskih ročnih del, je bilo stavljeno radi tega, ker se dogode pogostoma slučajji, da izražajo starši ali pa udje krajnega šolskega sveta željo, naj bi se učile deklice le šivanja češ, družega jim ni treba. Odgovor je bil jasen. Očividno je tudi, da ginevajo take želje v vseh tistih krajih, kjer je premagala učiteljica ženskih ročnih del začetne težkoče ter dovedla učenke do gotove spretnosti ne le v eni, marveč v vseh predpisanih strokah.

Nadaljno vprašanje, ki se je stavilo do učiteljic, je imelo nalogo, dognati neko enotnost in enakomernost v izbiranju materiala za ženska ročna dela. Kakor imamo namreč po šolah enega okraja enake knjige, enake zvezke itd., tako naj bi se tudi rabil na šolah enega ali tudi več okrajev enak material za ženska ročna dela.

Mnogoletne izkušnje so podale sledeči rezultat:

Za kvačkaneje služi najbolj Theresienhofer-jeva volna štev. 12 in kvačka štev. 6 in 7. Za kvačkane predmete spretnejših učenk rabi se volna štev. 14 in 16 ter prikladne tanjše kvačke istega tvora. Paziti je posebno pri izbiranju kvačk, da na koncu niso preveč poostrene in da so iz trdega jekla. Dobe se tudi cenene kvačke po 1 vinar, a ker so prirejene iz žice, upognejo se učenkam ali celo polomijo že tekom nekaterih ur.

Za pletenje se istotako dobro rabi Theresienhoferjeva volna št. 10 in pletenke štev. $\frac{0}{3}$ angleškega fabrikata. Za lepše pletene predmete se k večjemu vzame volna št. 12.

Za znamvanje $\frac{1}{3}$ do $\frac{1}{2}$ m belega, redkega složnega (geschlagenen) štramina, gobelinove volne (Gobelin-Wolle) bordeaux-rudeče barve in tope šivanke z velikim ušescem štev. 19. Prav pri znamvanju se toli rado vsiljuje starišem ali učenkam razen zelo slab material. Navedeni je izbran z ozirom na oči (barva) a tudi z ozirom na estetični čut, ki se zoper njega pregreše vsi tisti, ki trdijo: bolj ko je pisano, bolj se delo kmetom dopada. Šola ima vendar tudi nalogo, učiti deklice, kaj je res lepo in okusno, kaj pa nelepo in neokusno. Pouk o skladnosti barv pripada k znamvanju.

Za šivanje zadošča $\frac{1}{3}$ m platna, sukanec štev. 36, šivanke dolge štev. 7, naprstniki in gombešnice. Potem rudeče nitje (Merkgarn) za našivanje in okraske.

Za krpanje $\frac{1}{3}$ m iste tkanine; šivanke in sukanec kakor pri šivanju.

K večjemu za praktične predmete pripuščati je staršem izbiranje materiala. Saj je že tu treba pokazati, kar je boljšega, bolj prikladnega. S tem nikakor ne nameravam reči, da bi pametne žene ne vedele kupovati potrebščin za deklice. A dognana stvar je, da v vseh onih pokrajinah, kjer se na daleč okrog ne nahaja ženskega samostana, so naše dobre kmetice prav malo spretno za nakupovanje materiala. Po ženskih samostanih se je v naših deželah že sto in stoletja širila tudi ženska izobrazba med ljudstvo

Četudi so poznejši viharni časi odstranili marsikatera zavetja prave ženske omike, ostali so sledovi stoletnega truda med ženstvom, ki je samo pozneje skrbelo za to, da niso izginili sledovi ženske naobrazbe s samostani vred.

Enakomernost in enotnost materiala kaže posebno sledeče prednosti. Deklice, ki se preselē v drug kraj, imajo isto delo, iste priprave za ženska ročna dela kakor na prejšnji šoli. Cena materiala se s tem zmanjša; kajti malemu trgovcu na deželi ni treba imeti mnogovrstnih priprav, ako ve, kaj tirja šola. Kjer se pa kupujejo skupno vse potrebščine za učenke, je cena tem manjša, čim več učenk šteje šola. To je za otroke na kmetih velike važnosti. Lepo soglasje vseh šol pa tudi pospešuje pouk. Prenehale bodo govornice kakor: „Zakaj morajo deklice uprav pri nas imeti to in ono za ročna dela, tam na sosedni šoli pa tega ni“ itd.

Občutljivo, skoraj kočljivo je nadalnje vprašanje o načinu nabave materiala. Razni odgovori nam kažejo na prvi pogled, kje tiči velika težkoča za ves pouk tega predmeta. Odgovori so bili sledeči: Na treh šolah nakupi ves material krajni šolski svet, v petih slučajih je oskrbel revne otroke s potrebščinami, na štirih šolah nakupuje učiteljica za prejeta svoto revnim deklicam material. Za denar, ki so ga ob raznih prilikah izročale deklice učiteljici, oskrbovala je učiteljica material le na dveh šolah. V petih slučajih pa si oskrbujejo deklice deloma same, deloma jim pa učiteljica nabavlja material. V 17 tih šolah oskrbe deloma starši, deloma otroci sami nakupovanje potrebščin. — Vsaka učiteljica, da, še vsakdo drugi mora uvideti, kako različno blago prinašajo deklice k pouku, a tudi kolika razlika mora biti pri ceni v raznih slučajih.

Zato so pa tudi odgovori na daljnje vprašanje, kateri način nabave smatrajo učiteljice za najboljši, zopet različni. Zanimiva je utemeljitev odgovorov, ki kaže razne pridobljene izkušnje.

V šestih slučajih se je reklo, da je najboljše, ako kupi ves material krajni šolski svet; in sicer zaradi reda, enakomernosti dela in istočasnosti začetka vsacega dela.

Tri učiteljice trdijo, naj kupuje krajni šolski svet le za revne učenke. V desetih slučajih pa se naglaša, da je najbolje, ako preskrbe vse starši in otroci sami. Utemeljitev: tako dado starši rajši denar, otroci pridobe spretnosti in samostojnosti v nakupovanju, najbolj se pa naglaša, da se učiteljice tako ognejo marsikaterih sitnosti in neprijetnosti posebno vsled sumnje, da iščejo dobička pri oskrbovanju materijala.

Tem nasproti je izjavilo 13 odgovorov, da je najboljše, ako nabavi učiteljica ves material, bodisi, da ji prineso učenke dotične svotice za-se ali pa, da ji da na razpolago krajni šolski svet potrebni denar. Utemeljitev: 1. ume učiteljica najbolj, česa je treba raznim ročnim delom. 2. dobe tako vse učenke enak material istočasno, kar je pred vsem potrebno glede na red in enakomeren napredek učenk. 3. v tem slučaju se doseže najnižja cena za poedine učenke in to je gotovo važna točka z ozirom na težavne gmotne razmere našega ljudstva. Kako pa v teh slučajih dobiti denar? Mislim tako - le: Učenkam se napove, koliko ima vsaka prinesiti. Pri tem

načinu nabave pride na vsako učenko tako mala svotica, da jo prineso vse tiste, katerih starši jo le zmorejo. S tem denarjem se poravna račun pri trgovcu; ako je pa ostalo vsled siromaštva staršev nekaj računa neporavnane, preskrbi ostanek krajni šolski svet. Vem, da bode kdo ugovarjal, češ, pobiranje denarja je v šoli prepovedano, istotako vsako prodajanje in kupovanje med učenci in učiteljem. Temu nasproti trdim, da to ni nikako pobiranje denarja, niti kupovanje, ako oskrbi učiteljica material za šolo skupno ter pokrije stroške še le z onim denarjem, ki so ga položili otroci zanj na šolsko mizo. Po mestnih, celo višjih šolah se dela tako, kaj naj je na kmetih to zabranjeno, ko je treba iti staršem morda 1 do 2 ure daleč po vsako klopko volne. Da se učiteljica reši vseh neprilik, lahko priredi na vsaki šoli zapisnik imen učenk, v katerem se sproti zabeleži, koliko je prinesla denarja in koliko je ostala na dolgu.

Na vprašalnih polah je bilo tudi vprašanje, koliko stane material za eno učenko na poedinih učnih stopnjah. Namen vprašanja je bil ta, da se sestavi nek pregled, ki bi služil šolskim voditeljem pri proračunu za krajni šolski svet, ako bi nameraval prevzeti nakup vsega materiala za učenke. Tem potom bi se tudi lahko spoznalo, koliko stroškov naraste staršem, ki imajo po 2, 4 ali več učenk v šoli.

Odgovori so bili tako različni, da bi nihče tega ne pričakoval. Odkod to? Glavni vzrok je ta, da plačujejo iste priprave po nekod dvakrat dražje nego po drugod. In s tem je zopet označena glavna ovira, zakaj je še pretežno število šol na tako nizki stopinji napredka v ženskih ročnih delih. Naj številke govore. Ducat pletenk dobiva šola za 8 h, otrok pa mora plačevati pri trgovcu 2 h za eno samo pletenko, torej 3krat dražje. Pri naročilu za šolo je stala klopka volne 12 h za otroka, ko pa je šla mati kupovat, dala je za enako klopko 20 h. — Ali je potem čuda, ako potrebuje po nekod deklica 2. šolskega leta materiala za 1 K 20 h, med tem ko poroča sosedna šola, da rabi tam učenka iste stopnje le po 40 h za vse leto.

Številke govore jasno dovolj. Ako nabavi šola, oziroma učiteljica skupno za vse učenke ves material, tedaj je cena za otroke prav nizka. Preračunilo se je za učenke

2.	šolskega leta	30 h
3.	„ „	40 „
4.	„ „	80 „
5.	„ „	60 „
6.	„ „	30 „
7. in 8.	„ „	50 „

Pripomnim tu le, da je ta proračun le za obligatna točno predpisana dela (Uebungsarbeiten), niso pa vštetni oni predmeti, na kojih se po zmožnosti uporabljajo pridobljene spretnosti.

Takih majhnih svotic se še revnejši starši ne bodo ustrašili. Kdor premotri vse te navedene primere, bode vedel brezdvomno sam najboljši odgovor, kateri način nabave je najprimernejši in najboljši.

Prav težaven je bil odgovor na prihodnje vprašanje, ki se je glasilo tako-le: Ali je dobro, da oskrbujejo pouk v žen. roč. delih literarne učiteljice? Ako rečem „da“, zamerim se nadučitelju, ki bode prebral vprašalno polo, a njegova žena je učit. ž. roč. del. Tudi bi ta „da“ bil nekoliko sovražna puščica zoper soproge učiteljev, ki so v mnogih slučajih izprašane za ta predmet. Ako pa rečem „ne“, teptam sama svoje delovanje v nič, česar pa nihče rad ne stori; da, utegne se ta „ne“ celo šteti v zlo, in napačno tolmačiti.

Vkljub tem težočam glasil se je odgovor v pretežni večini t. j. v 23tih slučajih „ne“ in le 8 krat „da“.

Utemeljitev. Zakaj da? 1. Pred vsem pozna literarna učiteljica že svoje učenke po individualnosti ter je deklicam večja avtoriteta. (Oboje pač ničevna vzroka.) 2. Dviguje ugled učiteljice, ako poučuje deklice tudi v takih predmetih, ki so uporabni za dom. (Pritrdim.) 3. Veliko delo je razdeljeno na več učnih močij in vsled tega je mogoča večja natančnost in temeljitost pouka. (Resnično.) 4. Končno, učiteljica, ki ima deklice dan na dan pred sabo, dovoljuje lahko, da uporabljajo deklice čas pred šolo ali poldanski počitek za ročna dela; tako lahko napredujejo tudi manj nadarjene deklice. (Tudi tu moram popolnoma pritrditi.) Pretirana humaniteta je ugovor, čas počitka se naj uporabi za počitek. Prihodnja gospodinja se naj uči že z mladih nog, da je njen čas počitka tudi čas dela seveda ložjega, zabavnega dela. Kakor pridna gospodinja ne sme nikoli držati rok križema, tako tudi ne pridna deklica. Vsaj tu in tam naj uporabi prosti čas za ž. roč. dela. Dolgoletne izkušnje nas uče, da to store deklice z veseljem. Saj jim je ročno delo bolj zabava nego delo. Kdor tu ugovarja, odrekati se mu mora prava sodba dekliškega značaja, pravi pojem o dekliški vzgoji. Mnogo učiteljic mi je tudi pritrdilo ter prijavilo, kako prosjačijo deklice dan na dan dovoljenja, da smejo delati v prostem poldanskem času. In nekatere učiteljice uporabljajo to celo kot disciplinarno sredstvo tako, da učenke „za kazen“ ne dobivajo dela čez poldan, kar povzročuje veliko žalost in tudi poboljšanje.

Razlogi zakaj ni dobro, ako oskrbujejo literarne učiteljice tudi pouk v žen. roč. delu, so pa sledeči: 1. Pred vsem se naglaša, da pomeni pouk v žen. roč. delu obremenjenje učiteljic, katere so vsled velikega napora skozi ves dan že upehane, tako da vkljub dobri volji ne morejo z vsemi močmi delati v poslednjih popoldanskih urah. 2. Ako je na večrazrednicah le po ena ali dve učiteljici, ne preostaja toliko časa, da bi se oskrbovale vse postavno predpisane ure v žen. roč. delih. Kakor hitro pa se mora skrciti število učnih ur, ali pa združiti več šol. let v eno učno uro, je dober uspeh nemogoč, naj ima učiteljica še tako dobro voljo. N. pr. na petrazrednici ste dve učiteljici. Ena poučuje dve uri ž. roč. dela v 2. razredu in 3 ure v 4. razredu, ki pa ima dva oddelka vsak po 30—40 deklic, torej skupno 60—80 deklic. Poglejmo tako uro ž. r. dela v 4. razredu. Prvih 5 minut se porabi za razdeljenje del in umivanje rok, potem se razlaga v smislu prave metodike (Massenunterricht) 10 minut ter napove delo. Zdaj pa ostane učiteljici le 45 minut za 60—80 učenk; kajti k vsaki mora pristo-

piti, vsaki pogledati delo, vsaki, ki ni umela, zopet razložiti in pokazati. Števila govore jasno, da ima učiteljica za vsako učenko le pol minute časa; naj se zamudi zdaj pri slabejših učenkah le za pol minute delj, utegne miniti ura in več učenk je delalo ali nič ali vso uro napačno, ker učiteljica niti do njih ni prišla. Kaj zdaj? Vestna učiteljica odpošlje ob uri učenke, a sama nadaljuje pregledovanje del, popravlja, pripravlja in ko so otroci dospeli že eno uro hoda na dom, gre še-le učiteljica iz zaduhlega razreda -- utrujena do skrajnosti v svoje stanovanje. Ker ima vsak dan 1 uro žen. roč. dela, traja to ves teden naprej. Učiteljica se muči in trudi, a uspehi so primeroma le majhni. Kaj pa druga učiteljica, saj sta dve na tej šoli. — Druga pa ima 2 uri v III. šol. letu, 3 ure pa v V. razredu. V najvišjem razredu morala bi biti 2 oddelka po različnosti del. Kje je mogoče n. pr. v 1 uri nadzorovati prikrojevanje 30tih srajc, da se kaj ne ponesreči. Ako pa učiteljica uro podaljša, nakoplje si nevoljo staršev, šolski voditelj pravi „to je nepostavno“, učitelji pa sodijo smehljaje, češ, učiteljica pretirava. Kdor v polni meri spoznava to težkočo ter tudi upošteva vse zgoraj navedene, sodil ne bode prestrogo, ako si želi večina učiteljic, naj bi bile nameščene za pouk v žen. roč. delih posebej izprašane učiteljice. Po mestih in v nemških pokrajinah uvidevajo že dolgo, kako potrebne so tudi učiteljice žen. roč. del. Na mestnih deklških šolah so nameščene učiteljice ženskega ročnega dela v kljub velikemu številu ženskih učiteljskih moči; tudi po srednjem in gorenjem Štajerskem je vse polno učiteljic žen. roč. del. Da, redni tečajji za izobrazbo takih učiteljic so jasen dokaz, da so potrebne in prava dobroti za žensko mladino. Njih slabe plače. so pa nov dokaz, kako malo se umeva važnost tega predmeta.

Nadaljni razlogi, ki govoré za nameščenje posebnih učiteljic ž. r. dela, so: Ljudstvo misli tu in tam, da je želja učiteljic uvedla pouk v ž. r. delu, katerim služi v posebno zabavo, ako pridrže otroke po eno uro delj v šoli. Dokaz temu dejstvu govori: „Prej ni bilo tega predmeta za deklice, a odkar imamo učiteljico, se morajo učiti ž. r. dela.“ Kako hitro pa bi bila nameščena učiteljica ročnih del, spoznalo bi ljudstvo, da zahteva postava ta pouk.

Naglašalo se je nadalje, da so učiteljice ž. r. del bolj spretne za ta predmet, nego literarne učiteljice. Nočem temu ugovarjati. Kdor lahko posveti vse svoje študije in moči le enemu predmetu, mora biti bolj vešč v njem nego on, ki jih ima 10 v oskrbovanje. Sicer pa, da ne žalim nikogar, a da tudi dam resnici pravico, priznati moram, da je za zdaj uspeh bolj odvisen od energije, s katero dela učiteljica, ako hoče premagati težkoče, s katerimi se je boriti vsaki učiteljski moči, ki poučuje v roč. delih. Četudi sem o tem že mnogo povedala, naglašati moram z nova, da tista učiteljica, ki kaže največ energije, največ vstrajnosti napram občnim težkočam, tista doseže največ vspehov — bodisi literarna bodisi učit. ž. r. dela.

Drugo pa, kar zagotavlja večjih uspehov, je vestnost v pripravi, v pregledovanju in popravljanju roč. del. Kakor n. pr. v spisju ne doseže tisti uspehov, ki se ne pripravlja, a tudi tisti ne, ki opušča redno korekturo,

tako tudi pri ž. r. delu. To v pojasnilo gospodom, ki imajo nadzorovati pouk v ž. r. delih.

Za vse to je treba časa; vestna učiteljica žrtvovati mora malone vsak dan 1—2 uri svojega prostega časa pregledovanju ž. r. del, tedaj so uspehi očitni, napredek pa tudi vesel.

Marija Štupca.

Kratka katehetika s praktičnimi pojasnili.

(Dalje.)

Ne moremo odobravati prakse, ki bi smatrala slike za glavni temelj in vso katehezo le kot nekakšen komentar, ki naj pojasnjuje le to, kar se vidi na slikah. Kaj takega bi bilo le za otroški vrtec ali za gluhonemnico.

Ozirati se nam je še na to okoliščino, da slikarji radi pridevajo zgodovinskim podatkom še več takih postranskih reči, katerih ne omenja šolska knjiga. Na take pristavke naj se katehet tudi kolikortoliko ozira že med pripovedovanjem, da se mu tako olajša končno pojasnjevanje slike. Šolska knjiga se, n. pr., nič ne ozira na darila dobrih pastircev, ki so prišli molit božje Dete. Ko bi o tem katehet nič ne omenil že pri obravnavi, bi otroke motilo, ko bi jim ob koncu razgrnil sliko, ko bi zagledali kaj čisto novega. Več reči je pa seveda takih, da naj se na nižji stopnji kar prezró ali nazadnje omenijo, natančnejše pojasnilo pa se odloži za poznejša leta.

b) Razkazovanje slike ne bodi suhoparno in mehanično, marveč naj se poživlja s tem, da učenci sodelujejo in da se jih udeležuje več ter jih pri tem vodi veroučitelj na razne načine, ne pri vsaki sliki enako. Morda takole: Sliko obesí spredaj na takem kraju, da jo morejo videti vsi učenci, in sicer sedé vsak na svojem prostoru. Ko bi pa ne mogli vsi videti, mora že naprej poklicati oddaljene, da pridejo bliže na primeren prostor. Napačno bi bilo, ko bi hodil po šoli od klopi do klopi ter kazal sliko posameznim učencem, ker bi tako rušil disciplino in se predolgo mudil. Učenci naj najprej nekaj trenutkov tiho opazujejo sliko, potlej šele začno določevati nje pomen. Učitelj, n. pr., pokliče učenca, ki naj pové, kaj mu je najbolj všeč na sliki; drugi naj razišči, kaj njemu najbolj ugaja; tretji naj pokaže, kaj se njemu zdi imenitno; četrti naj še nadaljuje itd. Ako niso mogli učenci povedati vsega, naj dostavi učitelj. — En sam učenec naj pokaže in imenuje osebe in reči, ki so znamenite v zgodbi. Ako ni kaj prav povedal ali izpustil, naj po učiteljevem navodilu izpopolnijo drugi. Učitelj kaže posamezne osebe in reči, učenci pa jih po vrsti imenujejo. — Učitelj imenuje posameznosti na sliki, učenci naj jih pokažejo. Naj povedó o vsaki osebi in reči, kaj dela, čemu je... Seveda se mora ves pogovor sukati le o zgodbi, ki se je povedala. — V višjih razredih se je treba ozirati tudi na notranjo stran, kakšna čustva so izražena, kaj je umetniško dobro zadeto, kaj pomanjkljivo. — Pri raznih zgodovinskih osebah naj se tudi opominja, česa naj se otroci izogibljujejo in o čem naj jih posnemajo. — Na podlagi slike se lahko ponovi glavna vsebina kateheze. — Zelo korisno je, ako se po slikah ponavlja daljša vrsta zgodb, posebno onih, ki so med seboj v ožji zvezi.

Pojasnilo slike svetih treh Kraljev. Kje je Jezušček? Svetli žarki se blišče okrog njegove glave. Kaj to pomeni? Kako drži roke? Ljubeznivo izteguje svoje ročice, kakor da bi hotel vse ljudi privabiti k sebi, vse osrečiti! Kje sedi? Marija se pobožno ozira na božje Dete. Kdo pa je na desni strani poleg Marije? Kaj opaziš na obrazu in rokah sv. Jožefa? — Kdor so pa ti trije možje? Na čem spoznate, da so kralji? Kaj dela oni kralj, ki je spredaj? Prav do tal se je priklonil pred božjim Detetom; to je v vzhodnih deželah znamenje največje ponižnosti in najvišjega počlaščenja. Kje ima krono? Kaj pomeni kadilnica pred njim? Kaj pa ona dva, ki sta zadaj? Kakšen obraz ima oni na levi? Kaj drži v rokah? Kaj pa vidiš na nebu? (Tu se ponovi vsa zgodba o zvezdi.) Kaj pa so one-le živali tam zadaj na cesti? (Na teh velblodih so prihali sv. trije Kralji.) Na kaj nas spominjajo? (Da so prišli iz Jutrovega.) Kdo pa je ostal še pri kamelah? Kateri ljudje imajo po več služabnikov?

Kaj ne, kako je lepa ta slika? Pač sta bila vesela Marija in sv. Jožef, ko sta videla te častitljive, blage možje, ki ravno to verujejo, kar onadva, in enako časte in molijo božje Dete kot onadva. Gotovo so se še dlje časa pogovarjali; kar niso se mogli ločiti ti dobri ljudje. Ali so šli še tisti dan nazaj? Ali so se še vrnili v Jeruzalem? Zakaj ne?

Sicer je pa to delo katehetu zelo olajšano tam, kjer so učenci vajeni pravilno opazovati slike pri drugih predmetih. Torej naj bi ne uporabljal preveč časa z razkazovanjem slik. Izogiblje naj se pretiravanja, ker zdaj vse takorekoč plava v slikah in se je že skoro batil nekakšnega prenasičenja. Ni treba, da bi se pri vsaki zgodbi pokazala slika, marveč le bolj pri imenitnih ter takih, ki so na sliki res dobro uprizorjene. Otrokom naj bo to, da se jim pokaže slika, nekako odlikovanje in poplačilo pridnosti in pazljivosti. Na ta način si bo tudi katehet lahko preskrbel zbirko samo dobrih in uporabnih slik.

Dodatek.

§ 20. *Kratka zgodovina.**)

Zgodovina kateheze ima nalogo pokazati, kako se je katehetsko delovanje vršilo v posameznih dobah cerkvene zgodovine in kako se je razvilo do sedanje prakse. Opisuje nam po treh dobah: katehezo 1. stare dobe (apostolske in patristične — do 8. stoletja), 2. srednje dobe (od 8. do 16. stoletja) in 3. nove dobe (od 16. stoletja dalje).

1. **Kateheza v prvi dobi krščanstva** je bila v nekoliko drugačna v apostolskih časih nego v patristični dobi.

a) V apostolski dobi so bili katehetje apostoli ter po njih nastavljeni škofje, mašniki in dijakoni, redkokdaj laiki. Učenci so bili judje in pagani, večinoma odrasli ljudje. Torej je morala biti tudi učna tvarina ponekoliko različna. Judom je bilo zlasti treba dokazati, da so se izpolnile mesijanske prerokbe v Jezusu; posebno so jim povdarjali resnico, da je Jezus od mrtvih vstal. Paganom pa, ki niso poznali svetopisemskega razodenja, je bilo treba obširnejšega pouka. Učne knjige iz one častitljive dobe so zlasti sv. evangeliji, podlaga katekizmu pa apostolska veroizpoved. Učna oblika je bila večinoma akroama-

*) Zgodovina kateheze je za šolske namene zelo okrajšana. Daljša zgodovinska razprava je v „Pedag. Letopisu Slov. šolske Matice“ l. 1904 in v posebni knjižici z naslovom „Verouk. Zgodovinsko-slovstvena razprava.“

tična. Nauk se je nadaljeval in izpopolnjeval pri službi božji (list, evangelij, nomilija).

b) V patristiški dobi je najprej nastal za nekrščene katehumenat (od 2. do 5. stoletja), kjer sta bila dva razreda, prvi za katehume in drugi za kompetente; poleg tega so imeli še najprej kot proselyti posebno pripravo, kot krščenci pa še dopolnilni pouk o skrivnostih (mista-goške kateheze). V oskrbovanju kateheze so bili škofje zelo natančni; za katehete so nastavljali le zanesljive ljudi, navadno klerike, pa tudi semtertja izvrstne laike (n. pr. Origena), za pouk ženskih celo dijakonise. Za vzgojo vrlih katehetov so bile posebne katehetske šole, ki so pa vršile še drugo nalogo, da so tudi laikom posredovale višjo oliko na krščanski podlagi. Učnativarina se je ravnala po potrebi učencev; prvencem se podajala preprosteje po svetopisemskih zgodbah, pozneje temeljiteje po apostolski veroizpovedi. To je razvidno iz katehetskih spisov sv. Avguščina, ki zahteva za začetnike induktivno učno pot, in sv. Cirila Jeruzalemskega, ki je sestavil svoje kateheze po deduktivni poti.

Katehumenatu so sledili skrutiniji (5-7 stol., v nekaterih krajih celo do 13. stol.), ki so se pri otrocih slično vršili, kakor se še zdaj krstni obredi; pri odraslih pa so se morali cerkveni predstojniki še poprej prepričati, je-li dotičnik, ki se je zasebno pripravljaj, dovolj poučen v sv. veri. Krstni obredi pa se niso opravili kar vsi hkrati, marveč v presledkih po 3. postni nedelji v sredo in soboto, v začetku trikrat, pozneje sedemkrat.

II. **Kateheza v srednjem veku** (7.—16. stol.) se je bistveno predrugačila, ker ji je bil glavni namen, otroke pripravljati za sveto izpoved, in ker se je šolstvo lepo razvilo. Ob vzprejetju paganskih narodov je bilo seveda treba za odrasle še posebnih misijonskih priprav. Vse šole so imele pglavitni (mnoge celó edini) namen, učence poučevati v krščanskem nauku. Torej so bili katehetje: župniki in drugi duhovniki, korarji, redovniki; pomagali so jim čestokrat tudi svetni učitelji. Zahtevala se je že neka občna obveznost za šolo v tem smislu, da so jo škofje in cerkveni zbori nujno in opetovano priporočali in celo pod kaznijo zapovedovali. Tudi doma so morali starši in njih namestniki pridno učiti otroke verskih resnic in molitev. — Učnativarina se je določevala čimdalje bolj obširno in precizno. Do 13. stoletja so nauk o zapovedih še strinjali z apostolsko veroizpovedjo; pozneje pa se je obravnavalo o zapovedih in svetih zakramentih v posebnih oddelkih; nauk o čednostih in dobrih delih ter o grehih je bil v zvezi z naukom o zapovedih. — Učnapot je bila večinoma sintetična in učnablika akromatična; učenci se so učili ponavljaje to, kar se jim je povedalo. — Učniknjig otroci še niso imeli; pač pa so že bila za katehete navodila, kako naj uče in vzgajajo. — Jako koristno učno sredstvo so bile mnogoštevilne slike in gledališke predstave verske vsebine.

III. **Kateheza nove dobe** (od 16. stoletja dalje) se razločuje od poprejšnjih posebno v tem, da so učenci polagoma dobili tudi učne knjige v roke: katekizem, pozneje tudi biblične zgodbe. Posebno je katehetsko vnemo nanovo poživil Tridentski cerkveni zbor. V

18. stoletju opazujemo neko nazadovanje v katehezi vsled racionalistiškega vpliva, a tem višje jo je povzdignil krepki odpor v začetku 19. stoletja, ko so jo slavni katehetje, n. pr. Overberg, Gruber, Leonhard, Hirschler itd. zopet naravnali na pravi tir ter posebej bibličnim zgodbam odkazali zopet odlično mesto. Proti koncu 19. stoletja pa se je pokazal še živahnejši napredek katehetskega delovanja, ki si resno v prid obrača pridobitve novejšje pedagogike, odbiraje, kar je dobrega, izločevaje, kar je nasprotno katoliškim načelom. Da se v takem živem gibanju marsikaj pretirava in da so nekateri prehitri, je umevno samoobsebi. Pa videti je, da se čimdalje bolj jasni nespornost in čimdalje bolj pospešuje edinost med „stara“ in „nova“ katehezo.*) Posebno živahno deluje „katehetsko društvo“ v Monakovem, ki čimdalje bolj omejuje in izboljšuje svojo „monakovsko“ (poprej „psihološko“) metodo. Tudi na Dunaju vrlo deluje enako društvo. Posebno vnemo za katehetsko prevzvišeno delo je pokazal tudi zadnji katehetski shod v Mariboru. Koliko se je sploh storilo v novejšem času za teoretično in praktično izobrazbo katehetov, in kako so se že pomnožila in izpopolnila učna sredstva za posamezne stroke verouka, je sijajno pokazala učiteljska razstava v Ljubljani — v oddelku za verouk.

*) Med dr. Weber-jem („Die Münchener katechetische Methode“) kot zastopnikom novejšje in dr. Meunier-jem („Die Lehrmethode im Katechismus-Unterrichte“) kot zastopnikom starejšje metode posreduje v najnovejšem času Ivan Eising („Die katechetische Methode vergangener Zeiten in zeitgemässer Ausgestaltung“), dokazuje, da takozvana nova katehetska struja ni pravzaprav nova, marveč le prenovljena Gruberjeva.

Dopisi.

Z dežele. (Vprašanje). Ali ne bi bilo potrebno enkrat lotiti se vprašanja, kako naj starši in učitelji govorijo in delajo, ter mladinski časopisi pišejo o darilih „sv. Miklavža“ in božičnega Jezuščka, da ne bi trpela ne resnica, ne avtoriteta vzgojiteljev, ne avtoriteta cerkve.

Ali ne pridejo zlasti nekoliko odrasli mladini po mestih misli in dvomi, da je tudi drugo le tako res, kakor je to res, da sv. Miklavž in Božje dete „nosita.“

Ali ne bi pedagoško in psihološko izobraženi možje, morda ravno v „Slovenskem Učitelju“, odgovorili ali vsaj raz-

pravljali vprašanje, ali je vse dosedanje ravnanje pravilno, pedagoško, ali ne. In če morda ne, kako da se predrugači? 1)

Francišek Avsec
župnik.

Iz Idrije. Dnč 20. novembra t. l. je imela „Podružnica Slomškove zveze“ svoj občni zbor, katerega se je udeležilo 21 članov. Predsednikovemu pozdravu sta sledili poročili tajnika in blagajnika, iz katerih izvemo, da šteje podružnica sedaj 19 rednih in 19 podpornih članov, da da je priredila podružnica v minolem letu tri izlete, namreč v Spodnjo Idrijo,

1) Odgovore na to vprašanje bomo drage volje priobčevali.

v Žiri in na Gore, da je bilo s prvima izletoma združeno poučno predavanje, z zadnjim pa praktični nastop, da šteje društvena knjižnica že 172 del v 249 zvezkih, ter da je imelo društvo 77 K 87 h dohodkov ter 63 K 17 h izdatkov. — Pregledovalcem računov sta bila izvoljena gg. A. Novak in A. Šabec, ki sta račune takoj pregledala ter iste v popolnem redu našla. — Sklenilo se je, da ostane tudi za prihodnje leto udnina 2 K. — V odbor se izvolijo dosedanji odborniki, namreč gdčni M. Gostiša in M. Jurman ter gg. J. Bajec, A. Hribar, J. Novak in I. Vogeljik. — Nato je g. R. Gostiša predaval o novem šolskem in učnem redu ter opozarjal zlasti na one §§, ki se bi-

stveno razlikujejo od določb prejšnjega šolskega in učnega reda. Pri nekaterih točkah se je razvil prav živahen razgovor. — Končno se je sklenilo, da bodi prihodnje zborovanje dne 11. januarja 1906 v Spodnji Idriji. Ob tej priliki bo hospitacija pri pouku nadučitelja gosp. J. Bajca. — Zborovalci so brzojavno pozdravili gg. poslanca M. Arkota in Fr. Jakliča, ki sta bila takrat zaradi zasedanja deželnega zbora v Ljubljani, nakar je g. poslanec M. Arko brzojavno naznanil, da je šolski odsek sklenil predlagati draginjske doklade oženjenim učiteljem. — Zborovanju je sledila prav živahna zabava, pri kateri ni manjkalo niti navdušenih napitnic, niti veselih pesmi.

Slovstvo.

Književno naznanilo.

Cenj. naročnikom in odjemalcem „Zabavne knjižnice za slov. mladino“, ki me izprašujejo, kedar izide 13. zvezek omenjenega mladinskega zbornika, naznanjam tem potom prav uljudno, da z nadaljnim snopičem „Zab. knj.“ pred mesecem marcijem prih. l. ne morem na svetlo, ker me ovirajo pri tem razni drugi posli in dolžnosti, največ pa korektura tiskarskih odtisov nove štiridelne „Šolske pesmarice z nar. napevi“, katere l. in II. del prične v kratkem razpošiljati. Oni p. t. naročniki na to pesmarico, ki so se oglasili že pred letom dni, in ki so sedaj izpremenili svoje bivališče, mi zelo ustrezajo, ako mi sporočijo svojo novo adresu, da ne bode pri razpošiljanju zmešnjav. Všeč mi bode tudi obvestilo, s mem li na eni naročilni karti podpisanim naročnikom poslati zaželeno pesmarico pod enim ovitkom ali pa naj naslovim poslatev na vsakega posameznika posebej. Skupne

pošiljatve povzročijo pošiljavcu manj dela, prejemnikom pa manjše pošne stroške.

V S r e d i š č u, dne 20. nov. 1905.

Anton Kosi.

Došle so nam sledeče knjige:

Slovenska jezikovna vadbica za tesno združeni pouk v slovnici, pravopisju in spisju. Spisala H. Schreiner in dr. J. Bezjak. Tretji zvezek. Za četrto šolsko leto. Cena vezanemu sešitku 80 h. Vsled odloka vis. c. kr. ministrstva z dne 31. vel. travna 1905 št. 18.420 je raba tega zvezka obče dovoljena. (Po pomoti je to književno poročilo nekoliko zakasnelo. Up. ured.)

Knjige družbe sv. Mohorja:

1. Zgodbe sv. pisma 12. snopič.
2. Dušna paša. Molitvenik.
3. Slovenski fantje v Bosni in Hercegovini 2. snopič.
4. Gospodarski nauki, 1. knjiga.
5. Slovenske večernice 57. zvezek.
6. Koledar za leto 1906.

Šolske vesti.

Izpit učiteljske usposobljenosti so napravili v M a r i b o r u za ljudske šole: Ferdinand B o b i č, Sv. Marjeta na Drav-

skem polju, Alojzij F r o m, Kapela, Dietmar G r ö s s l i n g e r, Puščava, Ivan K o r ž e, Slovenji Gradec, Ferdo L a u-

renčak, Loka pri Zidanem mostu, Marija Lauter, Št Peter pri Mariboru, Marija Pleško, Sv. Duh v Halozah, Rihard Pestevšek, Reka pri Hočah, Terezija Schmiedlechner, Sveta Marjeta na Dravskem polju, Ivana Toplak, Sveta Barbara v Halozah, Ivan Dietner, Marenberg, Pavla Majcen, Legen, Marija Goričan, Pristova, Ladislava Laurič, Sv. Lenart pri Ormožu, Karol Pinterič, Sv. Miklavž pri Ormožu; za meščanske šole: Karol Kveder iz Št. Jurija ob južn. žel. — Pred izpraševalno komisijo v Gorici so prebili izpit za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom gdčne: Silva Binter, Olga Cvahte, Fani Jandl, Vekoslava Gorjak, Marija Kenda, Marija Kocuvan, Alma Kovačič (za slov. šole z odliko), Ana Lapornik (oboje z odliko), Ljudmila Lavrenčič, Ljuboslava Orehek, Berta Pavliček, Ana Prinčič, H. Samotorčan, S. Luitgarda Schweiger, Marija Stare, S. Berchmana Tomc, Ana de Toni, Franja Trtnik (oboje z odliko), Amalija Vardjan, Avrelija Vrezec, S. Bazilija Žigart, Bogdana Žižek in g. Ivan Riglar; za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom gdčne: Marija Bučar, Marica Perin (nemščina kot predmet), Josipina Skert, Katarina Šušelj (nemščina kot predmet), Julija Šusteršič (nemščina kot predmet), Ana Švajgelj (italijanščina kot predmet), Lucija Trampuž (nemščina kot predmet), Antonija Vižin in Fani Živec (z odliko, nemščina kot predmet); za ljudske šole z nemškim jezikom Adela Schwarzer. — Pred izpraševalno komisijo v Kopru so dostali izpit učne usposobljenosti za slovenske ljudske šole sledeči gg.: Ivan Benko, provizorični učitelj v Sovodnjah, Hraber Čok, provizor.

učitelj pri svetem Ivanu (Trst), Frančišek Jurjevčič, provizorični voditelj v Ledinah, Ferdo Kenda, provizorični voditelj v Avberju, Ivan Kunc, prov. učitelj v Kalu, Hinko Legiša, provizorični voditelj v Gabrovici, Ladislav Likar, prov. voditelj v Ozeljanu, Anton Mervič, prov. učitelj v Povirju, Adolf Persič, prov. voditelj pri Voglarjih, Fran Venturini, prov. učitelj v Dolini in Josip Zajec, provizorični učitelj v Kalu.

Učiteljske izpremembe. (Kranjsko:)

Za pomožno učiteljico na Prežganjih je imenovana gdč. Antonija Kadunc. Ker se je gdč. Ljudmila Šircelj odpovedala suplenturi v Šmarjeti, imenovana je za to mesto gdč. Josipina Zaletel iz Ljubljane. Za provizorično učiteljico v Leskovcu je imenovana gdč. Albina Rupnik, za suplentinjo v Soderšici pomožna učiteljica gdč. Adela Reven, za provizorično učiteljico v Planini suplentinja gdč. Adela Golob. Za provizorično učiteljico v Sori je imenovana gospa Antonija Grmek, roj. Rakovec, za provizorično učiteljico v Mokronogu gdč. Evgenija Tekavčič in za suplenta v Kropi g. Josip Pleničar. G. Jožef Polanc je imenovan za provizoričnega učitelja v Loškem potoku. Izprašana otroška vrtarica gdč. Štefanija Pečar je imenovana za pomožno učiteljico na novoustanovljeni enorazrednici v Juršicah, gdč. Ivana Lampe je imenovana za učiteljico na dekliški šoli v Kranju. Namesto obolele učiteljice gdč. Ernestine Jamšek je nameščena na Studencu izprašana otroška vrtarica gdč. Frančiška Janežič. Izprašana učiteljska kandidatinja gdč. Ivana Smole je imenovana za provizorično učiteljico v Dolenji vasi pri Senožečah. Za suplentinjo v Domžalah je nameščena absolvirana učiteljska kandidatinja gdč. Ana Belič.

Provizorična učiteljica v Zalem logu gdč. Marija Frantar je imenovana v isti lastnosti v Cerkljah. Pomožna učiteljica v Starem trgu gdč. Berta Rössmann je imenovana za provizorično učiteljico istotam. Učiteljica Bogomila Globočnik v Št. Jerneju se je zaradi možitve odpovedala službi. Na njeno mesto je imenovana suplentka gdč. Iva Premelč iz Ljubljane. — (Štajersko). Za učiteljico na okoličanski šoli brežiški je imenovana gdč. Pavla Schitnik, za suplentinjo na Ptujski gori gdč. Ljudmila Skrbinsšek in za suplenta pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju g. Miroslav Rajh. Za nadučitelja sta bila nameščena gg. Fr. Zemljič v Lučah in g. Ivan Polak iz Poljčan pri Sv. Duhu v Halozah. Za učitelja-voditelja k Svetem Miklavžu nad Laško je prišel gosp. Pavel Lorbek, dosedaj suplent v Slivnici pri Celju. Kot začasna učiteljica je nastavljena v Št. Petru na Medv. selu gdč. Albina Zavašnik. — (Primorsko): Izprašana učiteljska kandidatinja gdč. Slavka Šturm je imenovana za provizorično učiteljico v Št. Ferjanu v Brdih.

Izpit učiteljske usposobljenosti so napravili pred c. kr. izpraševalno komisijo v Ljubljani: A. Dopolnilni izpit iz verouka: Henrik Miller, definitivni učitelj v Stradnu. B. Specijelne izpite: Egidij Čeh, definitivni učitelj v Slivju (Istra) iz nemščine za obče ljudske šole, s. Maria Tiadildis Lippert, učiteljica v zavodu Notre Dame v Gorici, in Frančiška Weber, učiteljica v zavodu ubogih šolskih sester de Notre Dame v Gorici, za francoščino z nemškim učnim jezikom. C. Usposobnostni izpit za obče ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom: gdčene: Emilija Aschman, učiteljica v Šmarjeti;

Hermine Bračič, učiteljica v Dobovi; Pavla Buh, učiteljica v Sostrem; Marija Frantar, učiteljica v Zalem logu; Marija Furlan, suplentinja v Trnovem; Otilija Fünk, suplentinja v Št. Petru v Medvedjem dolu; Leopoldina Garbeis, učiteljica v Velikih Laščah; Helena Globočnik, pomožna učiteljica v Ljubljani; Marija Hafner pomožna učiteljica v Ljubljani; Karolina Hinterlechner, suplentinja v Šmartinu v Rožni dolini; Angela Janša, učiteljica v Iški vasi; Pavla Jaklič, učiteljica v Mokronogu; Amalija Jeglič, učiteljica v Kokri; Marija Jurko, učiteljica v Artičah; Marija Kastelic, učiteljica v Cerkljah; Melita Kastreuz, učiteljica v Gradcu; Ana Kilar, pomožna učiteljica v Ljubljani (z odliko); Marija pl. Kleinmayr, učiteljica v Horjulu; Kornelija Koncilija, učiteljica v Štrekljencu; Karolina Lavrič, učiteljica pri Sv. Ani na Krembergu; Avgusta Lunder, učiteljica na Raki; Marija Novak, učiteljica v Tomišlju; Marija Palme, učiteljica v Dolenjem Logatcu; Marija Petteros, učiteljica v Postojni; Berta Rössman, pomožna učiteljica v Starem trgu pri Ložu; Hermine Sirknik, učiteljica v Studencu; Ana Stegenšek, učiteljica v Št. Petru pri Laškem; Marija Strle, pomožna učiteljica v Ljubljani; Alojzija Štebi, suplentinja v Tržiču; Evlalija Tavčar, učiteljica v Krškem; Angela Trost, učiteljica v Vodichah; Frančiška Urbančič, učiteljica v Postojni; Ana Westler, učiteljica v Šmartinem pod Šmarnogoro; — gg. Justin Arhar, suplent na c. kr. pripravljalnem razredu za srednje šole v Trstu; Ivan Bezeljak, učitelj v Hotedršici; Ivan Čepon, učitelj v Rakitni; Rudolf Dostal, učitelj v Ljutomeru; Frančišek Drnovšek, učitelj v Artičah; Pavel Flere, učitelj pri Sv.

Marku niže Ptuja; Frančišek Jaklič, učitelj v Radovljici; Leopold Levstik, suplent na meščanski šoli v Krškem; Karol Mahkota, učitelj v Velesovem; Vincencij Okorn, učitelj v Rajhenburgu; Ivan Petrák, suplent v Št. Juriju na Taboru; Avguštin Tomič, pomožni učitelj v Ljubljani; Ivan Žnidaršič, suplent na meščanski šoli v Krškem. D. Za ljudske šole z nemškimi učnimi jeziki: gdčne: Erna Elsner, pomožna učiteljica v Ljubljani; Marija Koschutnik, suplentinja v Vojniku; Olga Kunej, pomožna učiteljica v Ljubljani; Helena Petričič, pomožna učiteljica v Ljubljani; Ilona Rehfeld, pomožna učiteljica v Ljubljani (z odliko); Ana Vavpotič, suplentinja v Negovi; Marija Walland, pomožna učiteljica v Ljubljani; gosp. Ernest Brückner, c. kr. podučitelj v Opatiji (z odliko).

Dopust se je dovolil nadučitelju g. Ivanu Mandeljcu v Soderšici, učiteljici gdč. Antoniji Okorn v Kropi, do konca februarja l. 1906. gdč. Tereziji Friedrich v Domžalah. Učiteljica gdč. Alojzija Dostal na Ptujski gori ter učitelj g. Alojzij Bučar pri Svetem Lovrencu na Dravskem polju sta dobila za to šolsko leto dopust, da se udeležita meščansko-šolskega tečaja v Mariboru.

V pokoj je stopila gdč. Olga Leskovic, učiteljica v Planini.

Umrli je dné 30. novembra t. l. v Rajhenburgu na Štajerskem nadučitelj g. Ivan Matko, ki je 33 let deloval na tamošnji šoli. V Št. Jerneju nad Muto je umrl učitelj g. Matija Rajh. — Dné 23. novembra t. l. je umrla v Ljubljani gdč. Viktorija Praprotnik, učiteljica na dekliški šoli v Kranju. — V Poljčanah je umrl dné 13. novembra t. l. g. Frančišek Ranner, nadučitelj v pokoj. — Dné 10. decembra t. l. je umrl

v Dolenjem Logatcu učitelj-voditelj g. Alojzij Pin. Rodil se je v Ljubljani leta 1862 ter je bil l. 1882 imenovan za učitelja v Polhovem Gradcu, odkoder se je l. 1887. preselil na Brezovico pri Ljubljani, od tam pa l. 1896. v Dolenji Logatec. V „Vrtcu“ je svoječasno priobčil več mičnih pesmic.

Razpisane učiteljske službe. V šolskem okraju ljubljanske okolice je stalno popolniti sledeča učna mesta: Na dvorazrednici v Sori drugo učno mesto; na enorazrednici v Iški vasi učno mesto; na dvorazrednici v Tomišlju drugo učno mesto; na trirazrednici v Sostrem učno mesto; na dvorazrednici v Horjulu učno mesto. Prošnje do 20. decembra 1905 na c. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani. — Na enorazrednici v Kokri je stalno, oziroma začasno popolniti učno mesto. Prošnje do 15. decembra 1905 na c. kr. okrajni šolski svet v Kranju. — Na enorazrednici v Velesovem stalno, oziroma začasno popolniti učno mesto. Prošnje do 15. decembra 1905 na c. kr. okrajni šolski svet v Kranju. — Na trirazrednici v Cerkljah je stalno, oziroma začasno popolniti učno mesto. Prošnje do 15. decembra 1905 na c. kr. okrajni šolski svet v Kranju. — Na mestni nemški dekliški osemrazrednici v Ljubljani je stalno popolniti mesto učiteljice. Prošnje do 31. decembra 1905. na c. kr. mestni šolski svet v Ljubljani. — Na dvorazrednici v Hotedršici je stalno popolniti nadučiteljsko mesto. Prošnje do 22. decembra 1905 na c. kr. okrajni šolski svet v Logatcu. — Na dvorazrednici v Vodica je stalno popolniti drugo učno mesto. Prošnje do 24. decembra 1905 na okrajni šolski svet v Kamniku. — Na petrazredni, z vzporednico popolnjeni ljudski šoli v Loškem potoku sta popolniti dve učni mesti stalno in eno

učno mesto začasno. Prošnje do 15. decembra 1905 na c. kr. okr. šolski svet v Kočevju. — Na enorazrednici v Zalogu je stalno popolniti učno in voditeljsko mesto. Prošnje do 31. decembra 1905. na c. kr. okrajni svet v Kamniku.

Slovenska Šolska Matica. Tiskanje 4 knjig „Slovenske Šolske Matice“ pro 1905 se skoro dovrši. Sedaj se stavi že „Imenik“ članov. Zato prosimo p. n. poverjenike, ki še niso naznanili članov svojega poverjeništvu, da to ne mudoma store, da jih uvrstimo še med tiskom v „Imenik“. Obenem naj pošljejo odboru letnino zanje. — Pravtako vabimo posamezne učitelje in učiteljice, ki nameravajo še za letos pristopiti k društvu, da to takoj store in pošljejo letnino 4 K ali svojemu poverjeniku ali vsaj neposrednje društvu odboru v Ljubljano.

Častno bi bilo za naš stan in ugled, da se tudi letos pomnoži število članov, kar pa se bo le tedaj zgodilo, ako kolikor moči vsi učitelji in učiteljice pristopijo društvu in privabijo še druge razumnike, zavode in društva v naš krog. — Odbor.

Osebnosti. Pouk v verouku na gluhonemnici v Ljubljani je knezoškofijski ordinariat poveril kuratu v prisilni delavnici, g. Viktorju Šega. — Pouk v petju kot neobveznem predmetu na I. državni gimnaziji v Ljubljani je c. kr. deželni šolski svet vsled pooblastila c. kr. naučnega ministrstva poveril koncertnemu ravnatelju „Glasbene Matice“, g. Mateju Hubadu. — Za člana deželnega šolskega sveta v Gradcu je cesar imenoval za nadaljno dobo 6 let g. Karola Hribovšeka v Mariboru.

Izobraževalni tečaj za ljudske učitelje se bode vršil od 10. do 29. januarja 1906 na c. kr. učiteljišču v Ljub-

ljani. Udeležba je prostovoljna ter se je oglašati potom c. kr. okrajnih šolskih svetov. Tečaj se bode bavil z novjšimi učnimi metodami.

Poročil se je g. Ivan Bajželj, telovadni učitelj na mestni realki v Idriji z gđč. Davorinko Lapajne, bivšo učiteljico na c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji.

Okrajna učiteljska konferenca za logaški okraj bo dné 4. julija 1906 na Rakeku. Poleg običajnih točk so na dnevnem redu sledeča poročila: 1. Sestava enotnega učnega načrta za ponavljalne šole na podlagi načel, priobčenih z odlokom ces. kralj. deželnega šolskega sveta z dné 24. septembra 1902. št. 3061. — Poročevalec nadučitelj g. M. Kabaj. — 2. Brzobjavna vremenska prognoza in delovanje šole pri tej koristni napravi. (Na podlagi odloka c. kr. deželnega šolskega sveta z dné 8. marca 1905 št. 750.) — Poročevalec c. kr. učitelj g. Avg. Šabec. — 3. Kako naj deluje šola v varstvo koristnih živali in proti trpinčenju živali zlasti domačih? (Na podlagi odloka c. kr. deželnega šolskega sveta z dné 23. februarja 1904 št. 532) Teze: a) Pri šolski mladini je vzbujati veselje in ljubezen do narave. b) Znanje pokončevanja naših setev in vrtov po žuželkah. c) Poznanje živali, ki žive od takih žuželk. d) Stud pred pokončevanjem ptic in razdiranjem ptičjih gnezdec. e) Stud pred mučenjem domačih živali. f) Šolski predmeti, pri katerih se najlažje opozarja na varstvo živali. g) Table v varstvo živali. h) Krmišča za ptice. i) Šolska knjižnica. j) Izleti. — To nalogo morajo izdelati vse učne osebe razen pri prejšnjih točkah navedenih poročevalcev, ter uposlati svoje izdelke do

dné 16. maja 1906 c. kr. okrajnemu šolskemu nadzorniku. Poročevalec se določi pri konferenci — Po konferenci se vrši volitev dveh zastopnikov učiteljstva v c. kr. okrajni šolski svet za prihodnjo šestletno dobo.

Drobtine.

Družba svetega Cirila in Metoda v Ljubljani je imela dné 6. decembra 1905 svojo 166. vodstveno sejo v družbinih prostorih „Narodnega doma“. Začetek ob 3. uri popoldne. — Navzočni: Tomo Zupan (prvomestnik), Luka Svetec (podpredsednik), Dr. Ivan Svetina, Ivan Šubic in Anton Žlogar (tajnik). Izmed nadzornišтва je bil navzoč Anton Svetek. Svojo odsotnost sta opravičila blagajnik dr. Ivan Milan Hribar in odbornik dr. Pavel Turner. — Po običajnem prvomestnikovem pozdravu se je razpravljalo o prevzetju neke šole na Koroškem, kakor tudi o nameravani šentjakobski šoli v Rožu na Koroškem. Potem se je sprejel načrt določil o preskrbniških užitkih družbinih posvetnih učiteljev, učiteljic ter otroških vrtnaric. Tudi se je sklenilo v eni prihodnjih sej regulirati dejalnostne prejemke otroških vrtnaric, nakar se določi dan, s katerim stopi statut o preskrbninskem zakladu v veljavo. Potem, ko so se obvestili udje vodstvenega odbora o dopisih, došlih od zadnje seje do danes, zaključil je ob 6. prvomestnik sejo.

V štajerskem deželnem zboru je dné 7. t. mes. utemeljeval poslanec dr. Schacherl svoj predlog, naj bi se pomaknilo še več šol iz nižjega plačilnega razreda v višji plačilni razred. Ker ni upanja, da bi odpravili III. plačilni razred, naj se od 1. 1906 do 1910 dovoli vsako leto 30.000 K za pomaknitev šol iz III. v II. plačilni razred in 20.000 K za pomaknitev iz II. v I. plačilni razred. Potrební kredit naj se postavi v deželni proračun že leta 1906.

Zadružništvo in učiteljstvo. „Slovenski Gospodar“ je priobčil sledeči pomenljiv opomin:

Na veliki skupščini nemškega zadružništva, ki se je vršila od 17. do 18. avgusta 1905 v Strasburgu in koje so se vdeležili tudi zastopniki avstrijskega zadružništva, obsojalo se je postopanje nemških šolskih oblasti, koje so iz neopravičenih ozirrov do nasprotnikov izrekle, da se učiteljem sodelovanje na zadružnem polju ne priporoča.

Ker so pa na Nemškem ravno učitelji poleg duhovništva največja opora zadružništva, nastal je v zadružnih krogih velik vihar, ki je še narasel, ker so nasprotniki zadružništva vrh tega zahtevali, da tudi duhovščina ne sme sodelovati — v tem oziru so torej razmere na Nemškem slične našim slovenskim razmeram.

Seveda se nemški in tudi nenemški listi z zadevo bavijo in razpravljajo posebno o sodelovanju učiteljstva.

Ne bode škodilo, če tudi mi o zadevi pišemo, opiraje se seveda na izvajanja raznih zadružnih listov:

Že dostikrat se je ravno učiteljstvu očitalo, da ima premalo smisla za gospodarske razmere ljudstva, da rajši zavzema neko gosposko stališče, oziroma, da nastopajo učitelji rajši kot učenjaki, kakor kot vzgojevalci naroda, ki bi morali dati otrokom praktično vedo

Če taka očitanja premotrivamo z ozirrom na naše razmere, najdemo, da pač niso resnična.

Ako vstopi mlad učitelj v praktično življenje tudi z namenom, da bo sode-

loval na gospodarskem polju, kmalo uvidi, da ne najde lahko z ljudstvom za to pravega stika. V čisto kmetijskih zadevah naš kmet rad po svoje dela, ne sprejema rad poduka, in če pride celo nekmetovalec s kakim nasvetom, mu kmet ne bode zaupal; tu se torej učitelju ne ponuja ravno ugodna prilika za delo; priznati se pa mora, da je mnogo učiteljev premagalo vse take predsodke in imajo sedaj pri ljudstvu vplivno besedo tudi v čisto kmetijskih stvareh.

Lažje pa pride učitelj do sodelovanja v gospodarskih stvareh, ki so v zvezi s trgovino, z denarjem itd.; tu kmet, ki ne zna ravno prav dobro svinčnika ali peresa vihteti, hvaležno sprejme pomoč, tu so vrata, ki se odpirajo učitelju k zaupanju ljudstva.

V tem smislu pa učitelj na gospodarskem polju najlažje sodeluje, ako se približa zadrugam, koje si je ljudstvo ustanovilo, i. s. omenjamo posebno posojilnice.

Vsaka rajfajzenovka tvori za svoj okoliš nekako sredotočje za vse denarno gospodarstvo in more splošno na vse gospodarstvo ugodno vplivati.

Ako učitelj sodeluje in pomaga izvrševati namene, ki jih ima rajfajzenovka, dobi vpogled v različne gospodarske odnošaje ljudstva, da more potem tudi s svojim nasvetom in dejanski pomagati.

Učitelj je navadno član načelstva ali nadzorstva — mnogokrat tudi načelnik; ima torej častno službo, ki ne more njegovi stanovski časti celo nič škodovati.

Ker pa dobiva za svoje delovanje od posojilnice primerno nagrado, često jako lepe zneske — poveča tudi svoje dohodke.

Smelo trdimo, da more učiteljstvo smatrati združništvo za dober in časten vir zvišanja svojih dohodkov.

Kot načelnik oziroma odbornik posojilnice pridobi učitelj pa tudi na svojem ugledu, pridobi si zaupanje — in to more samo le ugodno uplivati na njegove uspehe v šoli.

Mnogo je že slovenskih učiteljev, ki marljivo in vspešno delujejo na združnem polju — nadejamo se pa, da postanejo ravno učitelji poleg duhovništva glavni sotrudniki pri našem delu.

Šola brez knjig. V mestu Forehmerveju blizu Kodanja na Danskem je šola, v kateri ne rabijo nikakih knjig. Temeljno načelo, na katerem je osnovan ta zavod, je ta, da se učenci uče vseh predmetov s praktičnim vežbanjem. Učitelji raznih jezikov — kakor angleškega, nemškega in francoskega — govorijo vsak v svojem jeziku ter se učenci uče dotičnih jezikov po onem enostavnem procesu, po katerem se otrok uči svoj materinski jezik. Tudi računstvo in fizika, in vse ostale prirodoslovne znanosti se poučujejo brez knjig. Učenci se uče raznih umetnosti in rokodelstev v posebnih prostorih, preskrbljeni z vsem dotičnim orodjem. Taka šola se kaže praktična in si učenci v primerno kratkem času pridobijo temeljno izobrazbo v svoji stroki.

Šolstvo na Slovenskem. V Pragi izhaja po dr. Franti urejevan list „Nova češka revue“, kateri prinaša članek „Obrazy z rakouského školství“ (slike iz avstrijskega šolstva). Iz tega članka povzamemo podatke, ki se tičejo šolstva na Slovenskem — Na K r a n j s k e m, kjer živi 94,2 % Slovencev, nimajo Slovenci niti ene popolne svoje gimnazije. V Ljubljani je na prvi državni gimnaziji učni jezik v višjih razredih samo nemški, v nižji gimnaziji je en oddelek popolnoma nemški, in drugi oddelek v veliki večini slovenski. Na drugi državni gimnaziji se poučuje slovenski in nemški, ravno tako

v popolnoma slovenskem Kranju s popolnoma slovensko okolico. V Novem mestu se predava v nižjih razredih grščina in nemščina nemški, drugi predmeti slovensko, v višji gimnaziji pa izključno nemški. Nasproti temu ima neznatna nemška manjšina v Kočevju nižjo gimnazijo izključno nemško. Edina državna realka na Kranjskem (v Ljubljani) je izključno nemška, na mestni realki v Idriji pa se poučuje slovenski in nemški. Tudi v edini višji dekliški šoli na Kranjskem, katero vzdržuje mesto Ljubljana, se predava zgodovina nemški. Na edinem državnem učiteljsišču v Ljubljani je učni jezik slovenski in nemški, ravno tako na zasebnem zavodu Uršulink za vzgojo učiteljic; v zasebnem zavodu za vzgojo učiteljic, katerega vzdržuje „ljubljanški šolski kuratorij“, je učni jezik izključno nemški. Izmed strokovnih šol imajo Slovenci samo državno čipkarsko šolo v Idriji; v slovenski, državni umetno-obrtni šoli v Ljubljani se poučuje v zadnjih letih tudi nemški; za to ima 5 % Nemcev v Kočevju izključno nemško strokovno lesno obrtno šolo. — Trgovskih šol Slovenci nimajo, nižjo gospodarsko šolo, a to zasebno, imajo samo eno, potem imajo samo eno zasebno gospodinjisko šolo in s tem smo dokončali pregled višjih slovenskih šol na Kranjskem.

Na Štajerskem ima 31,2 % slovenskih prebivalcev na državnih gimnazijah samo v Celju paralelke z nemško-slovenskim učnim jezikom, v Mariboru se predavajo nekateri predmeti na nižji gimnaziji slovenski, na deželni gimnaziji v Ptujju se predava in sicer samo Slovincem in slovenščina slovenski. Drugih srednjih, obrtnih in strokovnih šol Slovenci na Štajerskem nimajo.

Na Koroškem živi glasom zadnjega štetja 25,1 % Slovencev, v resnici pa veliko več. Glasom uradnih izkazov

iz leta 1900 imajo Slovenci pet ljudskih šol, razun tega registrira uradni izkaz 88 mešanih ljudskih šol. (Dvomimo, da je ta izkaz pravilen, vsaj po zasebnih poročilih, katerih dosedaj nismo mogli kontrolirati, je popolnoma slovenskih šol manj! — Popolnoma slovenska ljudska šola je le narodna šola v Št Rupertu pri Velikovcu in ta je zasebna; vzdržuje jo družba sv. Cirila in Metoda. Pripomba uredništva.) To pomeni seveda samo toliko, da se mora na nemških šolah v slovenskih krajih, kjer nobeden otrok nemški ne zna, v prvem letu šolskega obiska vsaj nekoliko govoriti slovenski ž njimi. Nemški učitelji na teh šolah sami za to skrbijo, da takšna šola pravzaprav postane nemška. Za dunajsko nepravico ni treba več besed! Težko je tudi v tem oziru mirno kritikovati.

Na Primorskem se poučuje za 30 % Slovencev samo na državni gimnaziji in na državni realki v Gorici veronauk v prvih dveh razredih slovenski. Na učiteljskih je razmerje ugodnejše. Eden oddelk tega učilišča v Kopru je slovenski, v Gorici pa je eden oddelk nemško-laški in nemško-slovenski. Na Primorskem imajo Slovenci tri državne čipkarske šole: v Čepovanu, Dolj. Otlici in Bovcu. Tam seveda ni niti sledu o nemških naseljencih. S tem, da navedemo, da je v Gorici deželna slovenska gospodarska šola, našteji smo vsa slovenska učilišča na Primorskem, razun ljudskih šol. Druga učilišča so laška in nemška. Neznatna nemška manjšina ima v Gorici, Pulju in Trstu državne gimnazije, v Gorici državno realko, v Pulju vojaško nižjo realko. V dveh oddelkih učiteljsišča v Gorici poučuje se tudi nemški.

Lahi na Primorskem imajo razun omenjene državne gimnazije v Kopru, mestni gimnazij v Trstu, deželni realni gimnazij v Pazinu, mestno realko in mestni de-

kliški licej v Trstu, eden oddelek moškega učiteljišča v Kopru. Na ženskem učiteljišču v Gorici se poučuje v enem oddelku laški in nemški. Državna obrtna šola v Trstu je laška, ravno tako državna risarska šola v Korminu in državna mizarska šola v Marianu. (Učni jezik na košarski šoli v Fogliani nam ni znan, je pa najbrž laški.)

Državna trgovska in pomorska akademija v Trstu, kakor tudi tamošnja javna trgovska visoka šola, katera se zdržuje iz ustanove Revoltellove, potem deželna gospodarska šola v Gorici, državna gospodarska in vinorejska šola v Poreču in pomorska šola v Lošinjju so laške.

Vabilo na naročbo.

Z današnjo številko završuje „Slovenski učitelj“ svoj **šesti letnik**. Zvest svoji obljubi si je prizadeval, da bi vstrežal potrebam učiteljev in katehetov. Poslednjim v porabo je prinašal skozi celo leto temeljite katehetske članke prof. Antona Kržiča, ki skupno tvorijo popolno „Kratko katehetiko s praktičnimi pojasnili.“ Prepričani smo, da bode vsem katehetom dobro došla. — Večji del lista pa je bil odmenjen stanovskim razmeram učiteljstva in raznim vprašanjem metodike. Tudi v bodoče bode „Slov. Učitelj“ izkušal zadovoljiti svoje naročnike s tem, da bode enakomerno upošteval zadeve duhovskega in svetnega učiteljstva. **Pospeševati njuno vzajemno delovanje pri vzgoji mladine, ostane glavna točka našega programa.**

Bolj kot kedaj preje je nujna postala potreba **krščanskega šolskega lista**. Sovražniki krščanske šole se pripravljajo za odločilni boj proti verski vzgoji mladine. Pod geslom „**svobodna šola**“ se bode morda že v bližnji bodočnosti izvršil strasten naval na naše krščanske tradicije. Tembolj je potreba lista, ki bode zasledoval nakane nasprotnikov in stal na braniku za naše svetinje.

Svoje somišljenike duhovskega in svetnega stanu prosimo, da nam ostanejo zvesti, in nas v novem letu izdatno podpirajo z **marljivim so-delovanjem in pridobivanjem novih naročnikov**.

Oblika in cena lista ostane v novem letu ista, kakor je bila doslej. Z Bogom naprej.

Uredništvo.

Listnica uredništva: G. Gaberc, učitelj, Žetale. — S svojimi opombami na ovitku ste prišli v konflikt s §§. 489. in 491. kazenskega zakona. Lahko bi Vam torej plačali milo za drago. A upamo, da ste vendar že sami izprevideli, kako malo umestne so bile Vaše opazke. Ako nečete biti več odjemalec našega lista — nič škode. Dobivali ste ga dovolj dolgo — zastoj. —

Vsem naročnikom: Zaradi odpora stavcev se je list to pot dokaj zakasnil. Prosimo cenjene naročnike, da oprosté zamudo.

„Slovenski Učitelj“ izhaja enkrat na mesec (15.). Cena mu je na leto 4 K, na pol leta 2 K. Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren Ivan Rakovec. — Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani. Tiska Katoliška Tiskarna.

